

Konstnärernas Riksorganisation.

Växel/Office: +46 8 54 54 20 80
Hornsgatan 103, SE-117 28 Stockholm,
Sweden, www.kro.se

Till
Kulturdepartementet
Angående diarienummer Ku2019/01860/KO
Att: ku.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till tanja.von-brunken@regeringskansliet.se.

Stockholm 2020-02-07

Remissvar från Konstnärernas Riksorganisation angående Förslag till ny förordning inom bildkonst-, form- och konsthantverksområdet PROP. 2019/20:1 UTGIFTSOMRÅDE 17

Konstnärernas Riksorganisation företräder över 3300 professionella bild- och formkonstnärer i Sverige. Vårt mål är att stärka medlemmarnas sociala och ekonomiska villkor och därmed göra det möjligt för konstnärer att vara yrkesverksamma.

Allmänt om för

slaget till ny förordning

Konstnärernas Riksorganisation ställer sig positiv till intentionerna i förslaget till en gemensam förordning om statsbidrag till aktörer inom bildkonst-, form-och konsthantverksområdet men har två viktiga nyckelfrågor angående denna förändring.

1. Konstnärernas villkor

Förslaget är att göra en gemensam förordning med ändamålet att inkludera nya uttryck och fler aktörer menar vi är utmärkt. Dock måste vi påpeka att det kommer att behöva skjutas till mer medel då det förväntas vara fler aktörer som ska konkurrera om samma medel samtidigt som befintliga aktörer kan ha behov av att utveckla sin verksamhet. För att inte urholka situationen för de redan verksamma inom fältet behövs alltså mer medel tillföras i kommande budgetar.

Vid beaktande av fördelade medel för de tre berörda förordningarna så har de tre senaste åren fördelats enligt följande: År 2017 fick 51 mottagare dela på **13 335 tkr**, år 2018 fick 54 mottagare dela på **16 045 tkr** och 2019 fick 55 mottagare dela på **15 220 tkr**. (Källa: Kulturrådets Årsredovisning för 2017 och 2018 samt för 2019 hemsidan under beviljade bidrag).

När det i förslaget hävdas att det inte behöver tillskjutas medel på grund av att detta gjordes i budgetpropositionen för 2018 och att det skulle täcka medel för utökat antal mottagare så ställer vi oss frågande till detta. Fördelningen år 2018 som är 825 tkr högre än år 2017, visar att om **16 045 tkr** (år 2018) skulle fördelas på genomsnitt lika mycket som aktörerna fick år 2017, d v s 261,5 tkr, så skulle det enbart räcka till 61 aktörer. Det vill säga 7 ytterligare aktörer. Och då skulle nivån på bidraget ligga på samma som det var 2017, det vill säga ingen uppräknig alls som resultat av tillskjutna medel. Tittar man på fördelningen för 2019 så tycks det bli ännu färre. Argumentet att det redan skjutits till tillräckliga medel anser vi alltså inte är helt korrekt.

Igen, det är mycket bra att det kan komma nya sökande som kan bli beviljade stöd och att bidragen kan följa utvecklingen inom konstområdet samt inte utestänga delar av konstlivet. Men, det blir en tandlös satsning om inte mer medel förs in i helheten. Det blir istället stor risk att villkoren försämrats för konstnärer i mottagarnas verksamhet. I den nya förordningen nämns ingenting heller om att stärka konstnärernas villkor.

2. Beaktas principen om armlängds avstånd?

Ur budgetpropositionen 2019/20 för utgiftsområde 17 går i paragraf 6.6.1, Upphävande av riksdagsbindning avseende Statens Kulturråds bidragsgivning inom bild- och formområdet, att läsa:

”För att fullt ut kunna fullfölja arbetet med att skapa en moderniserade stöd och ersättningar till bild- och formkonstnärer är det enligt regeringens uppfattning nödvändigt att regeringen har handlingsfrihet i fråga om Statens kulturråds bidragsgivning inom bild- och formområdet. Förordningarna faller inom regeringens kompetensområde. En modernisering av bidragsförordningarna ökar möjligheterna att bedriva och utveckla en rörlig och effektiv stödverksamhet. Det skulle inte vara ändamålsenligt eller effektivt att fortsatt ha en ordning där riksdagen skulle behöva ta ställning till den typ av förordningsändringar som efterfrågas. Tidigare riksdagsbindningar bör därför upphävas.”

”Denna förordning träder i kraft den 1 juni 2020 och genom förordningen upphävs a) förordningen (1982:502) om statsbidrag till konsthantverkskooperativ, b) förordningen (1998:1368) om statsbidrag till vissa utställare inom bild och formområdet, och c) förordningen (1998:1370) om statligt utrustningsbidrag till kollektivverkstäder.”

Konstnärernas Riksorganisation undrar huruvida denna ordning kommer att kunna innebära en annan typ av politisk styrning? Det vill säga kapas principen om armlängds avstånd när beslut kommer att kunna tas av en regering direkt utan att parlamentariskt gå till riksdagen för en eventuell förändring, nedskärning, bortmontering av bidragen? I regleringsbrevens går att skriva hur bidragen ska

fördelas men om en politisk ledning vill välja att helt kapa denna bidragsordning? Är det lämpligt att ett sådant förfarande sker utan att diskutera med riksdagen? Vi förstår att det sett ut som tidigare utifrån att dessa satsningar har lyfts fram i propositioner.

Följande kommentarer kommer att följa textens uppställning:

Behovet av förändring av de nuvarande förordningarna

1. Bidrag till konsthantverkskooperativ

Bidraget till konsthantverkskooperativ fördelas med stöd av förordningen (1982:502) om statsbidrag till konsthantverkskooperativ. Som regel består kooperativen av yrkesverksamma konsthantverkare och verksamheten bygger på medlemmarnas egna insatser. Syftet med bidraget har varit att stödja konsthantverkskooperativens löpande verksamhet med utställningar och publik programverksamhet.

I remissen skrivs att "som villkor för bidrag enligt förordningen anges att sammanslutningen ska ha till huvudsakligt syfte att ställa ut och försälja medlemmars arbeten. Förordningen är således inte anpassad till de verksamheter med utställningar av externa formkonstnärer som kooperativen bedriver."

Det är mycket bra att nya aktörer kan omfattas av bidragsgivningen MEN den ekonomiska situationen för yrkesverksamma konstnärer inom bildkonst-, form-och konsthantverksområdet är mycket skör och kan oerhört lätt förvärras om inte detta beaktas i bidragsgivningen. Den tidigare skrivningen beaktade behovet av försäljning. Vi antar att detta gjordes med vetskap om att konstnärer behöver skäliga ersättningar och inkomster. I förslaget nämns ingenting om hur det är tänkt beaktas att konstnärerna får skäliga ersättningar i berörd verksamhet.

"En ökad flexibilitet i bidragsgivningen på området skulle leda till att nya konstellationer av föreningar, grupper och samverkansprojekt skulle kunna få stöd. Konsthantverket skulle få nya och bättre förutsättningar att visas inom ramen för hela bildkonstens och formens infrastruktur och scener. Vidare skulle Statens kulturråd genom verksamhets- och projektbidrag kunna främja en mångsidig utställnings- och programverksamhet av samtida konsthantverk. Sammantaget skulle detta stärka konsthantverkets utveckling och förnyelse som konststart och stödja tillgängliggörandet av konsthantverk för bredare publikgrupper i hela landet."

Det är mycket som ska göras för inga nya pengar alls.

Konstnärernas riksorganisation föreslår att en konsekvensanalys görs för villkoren för deltagande konstnärer i de verksamheter som mottar bidrag. Ökar eller minskar inkomsterna för konsthantverkarna genom det nya förslaget?

2. Utrustningsbidrag till konstnärernas kollektivverkstäder

Bidraget till konstnärernas kollektivverkstäder fördelas med stöd av förordningen (1998:1370) om statligt utrustningsbidrag till kollektivverkstäder. Med kollektivverkstäder avses sammanslutningar av konstnärer som har till huvudsakligt syfte att för konstnärlig produktion ställa verkstads- och produktionsresurser till sina medlemmars förfogande.

”Syftet med bidraget är att främja konstnärlig utveckling och minska konstnärernas omkostnader för framställning av konstverk. Kollektivverkstäderna är viktiga resurscentrum i den regionala kulturverksamheten. De fyller i vissa regioner också en viktig roll i utvecklingen av infrastrukturen inom bildkonst, form och konsthantverk. Förordningen gäller endast s.k. statligt utrustningsbidrag och möjliggör därmed inte andra typer av stöd. Det finns behov att ge möjlighet för Statens kulturråd att stödja även andra delar av kollektivverkstädernas verksamheter, t.ex. utbildningsprojekt och stärka deras roll inom bildkonst-, form- och konsthantverksområdet i regionerna.”

Kollektivverkstäderna är en mycket viktig pusselbit i regionernas infrastruktur som bidrar till att fler konstnärer, formgivare och konsthantverkare kan vara yrkesverksamma. Inte minst när det gäller produktion i samband med gestaltungsuppdrag. Uppdrag för offentlig konst är ju verkligen ett konstområde som når ut till alla, även den mest konst-ovana publiken.

Då bidraget omfattar en ytterst liten summa medel, år 2019 var den 1 000 tkr som fördelades på 13 aktörer, så ställer vi oss frågande till hur denna utveckling är tänkt att se ut. Vi välkomnar givetvis möjligheter till att det även kan sökas pengar för exempelvis utbildningsprojekt. Samtidigt så finns det ekonomiska hinder i dagsläget, för att kunna svara upp mot utvecklingen inom området, utan tillräckliga ekonomiska resurser är det svårt att investera i ny utrustning och därmed utvecklas. Istället måste oftast prioritera att ersätta den utrustning som går sönder eller som är uttjänt.

I detta sammanhanget hade det varit intressant att ta del av hur regeringen ser på finansieringen av kollektivverkstäderna då ej inom ramen för detta förslag det verkar finnas några ekonomiska incitament eller konsekvensanalyser.

3. Bidraget till utställningsarrangörer

Bidraget till utställningsarrangörer fördelas med stöd av förordningen (1998:1368) om statsbidrag till vissa utställare inom bild- och formområdet. Syftet med bidraget är att stödja verksamheter med inriktning mot den nyskapande och oetablerade konsten. Bidraget till utställningsarrangörer riktar sig såväl till större långsiktiga verksamheter med omfattande publik verksamhet som mindre experimentella arrangörer som t.ex. konstnärsdrivna gallerier. Enligt förordningen får statsbidrag lämnas till sådana utställare som huvudsakligen utan vinstsyfte bedriver fortlöpande utställningsverksamhet av samtida bild- och formkonst, bedriver sin verksamhet i ändamålsenliga lokaler till vilken allmänheten har god tillgång, i sin verksamhet huvudsakligen ställer ut verk av konstnärer som är verksamma i landet och bedriver verksamhet som ägnas bl.a. åt konstbildning med inriktning på nya publikgrupper.

I förslaget anges att *”dagens reglering begränsar möjligheten att ge bidrag på flera sätt. Bidrag kan inte ges till tillfälliga verksamheter till aktörer som bedriver verksamhet i t.ex. det offentliga rummet eller till publik verksamhet som i dag bedrivs på andra sätt än som s.k. konstbildande verksamhet.”*

Vidare står det att ”En ny förordning skulle bl.a. ge utrymme för såväl verksamhets- som projektbidrag samt främja nyskapande och experimentella verksamheter inom bildkonst-, form- och konsthantverksområdet.”

Vi är angelägna om att man beaktar konstnärernas, och arrangörernas villkor i form av långsiktig hållbara strukturer. Den nya förordningen inkluderar än fler tillfälliga projekt och formuleringarna som *”en fortlöpande utställningsverksamhet”* och *”Statsbidrag bör i första hand lämnas till sådana utställare som under en följd av år bedrivit verksamhet som kan bedömas vara av stort konstnärligt eller kulturpolitiskt värde”* är borttagna. Vi är oroliga att den nya förordningen kan bidra till en än mer kortsiktig, projektbaserad, infrastruktur som inte beaktar konstnärernas redan prekära arbetssituation.

Då det dessutom redan finns ett bidrag som heter projektbidrag ställer sig **Konstnärernas Riksorganisation** frågande till behovet att använda ytterligare ett stöd till tillfälliga verksamheter. Varför omfattas inte denna verksamhet redan av projektstödet? Här finns risk för otydlighet. Även här efterlyser **Konstnärernas Riksorganisation** en konsekvensanalys för konstnärernas ekonomiska villkor kopplat till förslaget.

4. En ny gemensam förordning

Bildkonst-, form- och konsthantverksområdet är i stark utveckling och karakteriseras av hög kvalitet, med många nya aktörer. Många nya initiativ tas utanför storstadsregionerna, internationaliseringen är hög och ett flertal nya arrangörer med kvalitativ verksamhet har beviljats verksamhetsbidrag under de senaste åren.

”De tre förordningar som styr Statens kulturråds bidragsgivning inom området är dock inaktuella. Nuvarande förordningar innehåller formuleringar som begränsar och motverkar möjligheten att förnya bidragsgivningen för att kunna stödja verksamheter som arbetar på nya sätt och i nya former. Begränsningarna med nuvarande förordningar beskrivs närmare ovan. Regeringen har också förstärkt Statens kulturråds anslag för bidrag till bild- och formområdet (prop. 2017/18:1 utg. omr. 17 s. 32).”

När det gäller förslaget under **Övriga bestämmelser** *”Förordningen bör även innehålla andra bestämmelser bl.a. om krav på att även annan finansiering ska finnas, förbud mot att ge statsbidrag till aktör med t.ex. skatteskulder, hinder mot utbetalning, återbetalning och återkrav”* så föreslår **Konstnärernas Riksorganisation** att ett tillägg görs med *”krav på rimliga villkor för konstnärer vid beaktande av om en ansökan ska beviljas”*

”Konsekvenser av förslaget innebär att Statens kulturråds bidragsgivning inom bildkonst, form och konsthantverk kommer att kunna följa utvecklingen och i högre grad möta de behov som finns inom området i dag. I övrigt bedöms förslaget inte ha några verksamhetsmässiga eller ekonomiska konsekvenser för Statens kulturråds verksamhet.”

I förslaget har tydligen gjorts en verksamhetsmässig och ekonomisk konsekvensanalys för Statens kulturråds verksamhet. Igen, här efterlyser **Konstnärernas Riksorganisation** en konsekvensanalys för konstnärernas ekonomiska villkor kopplat till förslaget.

BILAGA 1

Konstnärernas Riksorganisations **kommentarer skrivna i rött** under §.

Förslag till förordning om statsbidrag till aktörer inom bildkonst-, form- och konsthantverksområdet

Ändamålet med statsbidraget

3 § Ändamålet med statsbidraget är att främja kvalitet, förnyelse och mångfald samt annan kulturpolitiskt värdefull utveckling inom bildkonst-, form- och konsthantverksområdet.

Förtydliga att en kulturpolitiskt värdefull utveckling omfattar att mottagare av statsbidrag genomför verksamheten med skäliga villkor för anlitade yrkesverksamma konstnärer.

Förutsättningar för statsbidrag

6 § Statsbidrag får lämnas endast till juridiska personer och enskilda näringsidkare.

Vad är en enskild näringsidkare i det här fallet? Är det konstnären, producenten eller/och curatören?

8 § Statsbidrag får lämnas endast till verksamhet som även har annan finansiering. Vid fördelning av bidrag ska hänsyn tas till om verksamheten redan beviljats annat statligt stöd.

Vilken annan finansiering avses? Det borde vara tydligare specificeras.

13 § Ett beslut om statsbidrag får förenas med villkor. Dessa ska framgå av beslutet. I beslutet ska även sista dag för redovisning enligt 14 § anges.

Vilka villkor avses?

Konstnärernas Riksorganisation föreslår att ett tillägg görs med ”krav på rimliga villkor för konstnärer vid beaktande av om en ansökan ska beviljas”

/Konstnärernas Riksorganisations 2020-02-05

Eva Månsson, Verksamhetschef
Zandra Thuveesson, Kulturpolitisk strateg

